

ראש השנה

תשפ"ז | גליון כג' | שנה ג'

שפת התנ"ך

הוועד להפצת תורת הגה"ק בעל ה'ישמח לב' מפרוקירכען זיע"א ולמעלה בקודש

צבי לצדיק

הגה"ק המקובל רבי יצחק באנהארד זיע"א
תלמיד חבר למרן החתם סופר זיע"א

וזאת היהודה

הגה"ק רבי יהודה הלוי זיע"א
אבדק"ק ניישטאדט
מגדולי תלמידי החתם סופר זיע"א

ישמח לב

הגה"ק רבי משה שמעון הלוי זיע"א
אבדק"ק יאקא ופרוקירכען
תלמיד למרן השבט סופר זיע"א

שפתי צדיק

בשפתו יהגה

בין מלכות מקיפה למלכות מוכרת

בין הכרת הבורא המופשטת של האומות לבין השלטת מלכות בכל ארצות החיים בישראל

מלך על כל העולם כולו בכבוד והנשא וכו', והופע וכו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה (תפילת ימים נוראים). אם גם נהרו כל היצורים וישריכו איש גלילי כספו וגלילי זהבו, וימאסו באיללים שנדחו אחריהם בימים הקדמונים, ובעת שיהפוך אל העמים שפה ברורה יקראו כולם בשם ד' לעבדו שָׁמַח אִתָּךְ, אבל גם בעת ההיא יהיו ישראל מצוינים ומובדלים מְבִינֹתָם², ולישראל הוא מלך ולכל אומות העולם יהיה ד' למלך.

אבל חילוק גדול בין עבודת ישראל לעבודת האומות גם בעת ההיא, כי לבני נח לא ניתן לעלות יותר רק עד מדרגה שמכירים את בוראם וכורעים ומשתחוים לו, זה סדר מלכות שלהם, לעומתם כמה יגדל מלכות שלנו, סדר מלכותינו רם ונשא גבוה מזה, כי אצלנו מלכותו בכל משלה, דעל כל פרטי חיותנו מושלת מלכותו של הקב"ה, הוא מלכנו בבית ובשדה, בבואינו ובצאתנו, בסדר הבית ותקונו אנו ממליכים אותו, עלינו לקבוע מזוזה בפתחנינו, לשמור דת משה וישראל במנהג אישות, ובכל מלאכה בשדה נראה שהוא מלכנו, בכל מצות התלויות בארץ, במאכל ובמשתה הוא מלכנו, שלא נתגלעל במאכלות ומשקאות האסורות, במשא ובמתן הוא מולך עלינו, להזהר מרבית ואונאה, ולהשיב מִשְׁפַּת רגלינו ממצאו חפצינו ודבר דבר³, וכן בכל קרן ופנה מלכותו מושלת עלינו - בלבושנו ובכסותנו, בשמחה ובתוהו⁴, ברגלים ובתעניתים, בחינוך בנינו ובנחיתתו ובמנהגיו עם הבריות, לא יחדל שום מקצוע שהחיות מתנוצצות בו, שלא תהיה מלכות שמים מושלת עלינו.

וכן יהיה גם לעתיד, עד שיודו כל באי עולם אף שכבר הגיע עולם התיקון כתחיתנו: 'מלך על כל העולם כולו בכבוד והנשא וכו', והופע בהדר' וכו', אבל כל יצורים בעצמם יבינו ההבדל שיש בין אופן השגתם ודרך עבודתם לבורא עולמים, לבין אופן עבודת ישראל, במקום שכל יתר באי עולם ימצאו דים להכיר בוראם ולשבח ולרומם בשירים ותשבחות לפניו, ובוה כלו כל הקמותם ועוליים, וזהו מושג קבלת מלכות שמים עליהם, אך ורק בתפלה ותחנה ורנה, לעומת זה ד' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, מלכותו אצל ישראל מושלת ושוטלת בכל תנועה וגולוי דעת בכל פרטי חיים - לך יתנו כתר מלוכה.

א. מלשון הכתוב בספר צפניה (צ. טו). ב. פירוש: מביניהם. ג. מלשון הכתוב בספר ישעיה (יש. טו). ד. 'אם תִּשָּׁב מִשְׁפַּת רגלך עֲשֹׂת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקִרְאתָ לִשְׁפַת עֶבֶד לְקוֹשֹׁת ד' מִכָּבֶד וּבְכַדוֹתוֹ מִקְשָׁיוֹת דְּרָכֶיךָ מִקְצוֹת חֲפָצֶיךָ וְדַבַּר דְּבָר'. ד. פירוש: יגון וצער. והוא מלשון הכתוב בספר תהלים (קס"ח) 'דָּלַפָה נֶפְשִׁי מִתּוֹנָה'.

קדם. דלעומת זה יזכור לנו לטוב מה הארץ אשר אנחנו יושבים בקרבה, אדמה טמאה אויר ארץ העמים סובבת אותנו, וכמה תכבד עלינו להיות תמימים עם ד' כִּיאוֹת, ואם גם רצוננו לעשות רצונו בלב שלם אבל שעבוד מלכות מעכב.

ולכן אמרה תורה כי זכור יזכור לנו את אשר תשלוט יד הארץ, ובהעריך מעשה המצות אשר בידינו אל משא כבד של אויר ארץ העמים, אז יוציא לצדק דינינו באמרו והארץ אזכור.

היום הרת עולם - רמז לאדם שנברא בר"ה

היום הרת עולם. עיין ספר ילקוט דוד (פ' בראשית) 'יהי אור' (בראשית א, ג), 'יהי בגימטריא כ"ה, דבכ"ה אלול נברא עולם. נמצא שר"ה יום ו' עש"ק [דאלול חסר כידוע], וזה היום הרת עולם, רמז לאדם שמכונה עולם קטן כידוע, שביום ו' ערב שבת קודש נברא אדם, כנ"ל. צבי לצדיק - באנהארד

כפולת קריאת שמן מראה על מחמד לבו של ד' עם בני ישראל

הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד (ירמיה לא, טו). בילקוט שמעוני (ירמיה רמז שטו ד"ה רחל מבכה) מבואר פירוש הכתוב, כי משונה דרך שיחה של אדם עם אהובו מחמד לבו, מדרכו בדבורו עם אדם שאינו עומד קרוב ללבו, כי אף שדרך ארץ הוא לקרא אדם בשמו כשרוצה לדבר עמו כדאימא ביומא (ד', אבל אינו מוסיף וחוזר לקרא בשמו, אבל אם מדבר עם מחמד לבו, דרך חבה הוא שכמה פעמים הוא קורא בשמו¹.

וזה כוונת הכתוב כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, דבמשך דבורי עמו אני חוזר וזכרתי בשמו, אכפול ואשנה כמה פעמים לזכרו בשמו ולקראו כילד חביב שכן מנהג אביו ואמו לדבר עמו.

וזהו נמי כוונת הילקוט שמעוני (רמז שעו ד"ה בני ישראל) בכתוב (במדבר ח, טו) 'ואתנה את הלוי נתונים לאהרן ובניו מתוך בני ישראל לעבוד את עבודת בני ישראל באוהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש', דחביבין ישראל שקוראן בשמן חמשה פעמים בפסוק אחד והוא דרך תבה ואהבה. דחביבין ישראל במה שכופל שמן חמשה פעמים בפסוק אחד בשעת דבורו עמם, כי זה מורה על מחמד לבו עם בני ישראל. ישמח לב

א. עיין קידושין (לז). ב. יזה יש לפרש מה שאנו אומרים במסוף דראש השנה בלשון הזה 'אם כבנים אם כעבדים רחמנו כרחם אב על בנים', דאב מרחם על בנו בכל אופן, ואם אנחנו כעבדים אזי עניינו לך תלויות שתוציא כאור משפטנו, משום שהבטחת לנו ועל עבדיו יתנחם, דאפילו אם אנחנו בחינת עבד אפ"ה יתנחם. (הוספת הרמ"ז אלעזר עקיבא בינעטה שליט"א). ג. הרפ"ש אשר בקרקעת המים. והוא מלשון הכתוב בספר תהילים (פ, טו). ד. בגמרא יומא: 'ויקרא אל משה וידבר (ויקרא א, א), למה הקדים קריאה לדיבור, לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחברו אלא אם כן קוראו'. וכתב המהרש"א (שם ד"ה אלקי קוראו) וזה לשונו: 'דהיינו שקורוהו בשם כי הכא שקראו משה'. ה. בילקוט שמעוני רמז שטו: 'רבי יודן בשם רבי שמואל בר נחמני משל למלך שהיה לו אפיקורסין [מלבוש שלובשים סמך לבשר], והיה מצוה את עבדו ואומר לו נערה וקפלה, תן דעתך עליה. אמר לו עבדו אדוני המלך מכל אפיקורסין שיש לך אי אתה מצוני אלא על זה, אמר לו מפני שדבקה בבשרי. כן אמר משה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, משבעים אומות אוונטיאיות שיש לך אי אתה מצוני אלא על ישראל, ואל בני ישראל תאמר, 'ואל בני ישראל תדבר', 'אמור אל בני ישראל, 'דבר אל בני ישראל', 'ואתה תצוה את בני ישראל', 'כי תשא את ראש בני ישראל', אמר לו [הקב"ה] מפני שהם דבוקים בי שנאמר (ירמיה יב, ג) 'כי כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי וגו'. ו. בילקוט שמעוני רמז שעו: 'אמר רבי יודן בוא וראה כמה חבב הקב"ה ישראל, שהוא מוכיחן חמשה פעמים בפסוק אחד, הדא הוא דכתיב בפרשת בהעלותך 'ואתנה את הלוי נתונים לאהרן ולבניו וגו'. תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, משל למלך שמסר בנו לפדגוג [אומן של בני המלכים], והוא מומחה ומנוסה לטכס עצה ותושיה כדי לחנכם ולהטות את לבם לדרך הטובה, והיה מצוה אותו ואמר לו, אכל ברי, שתה ברי, אזיל ברי לבית ספרא, אתא ברי מבי מדרשא. כך הקב"ה מתאוה להזכיר את ישראל בכל שעה'.

ראש השנה - א' בתשרי

הבחור החשוב גרשון בנימין זאב בן הגאון ר' יששכר דוב הלוי לעווי ז"ל
נלב"ע בארץ ישראל תש"י.

שלשלת הדורות: הבה"ח גרשון בנימין זאב ז"ל, בן הגאון ר' ישכר דוב הלוי - אבד"ק סינער-וואראהל, בן רבינו הגה"ק זיע"א.

ראש השנה - א' בתשרי

הבחור החשוב עקיבא הי"ד בן הגאון ר' יעקב יוסף ז"ל זינגער

נלב"ע תש"ד במחנה גוזן אוסטריה

שלשלת הדורות: הבה"ח עקיבא ז"ל, בן הגאון ר' יעקב יוסף זינגער זצ"ל - ר"מ בשיבת יסודי התורה בגראסווארדיין, חתן רבינו הגה"ק זיע"א

יום שלישי פרשת האזינו - ד' בתשרי

הרבנית אסתר ע"ה, בת הגה"צ רבי יששכר דוב מענצער זצ"ל אב"ד יאקא

אשת רבינו הגה"ק רבי משה שמעון לעווי זצ"ל אב"ד פרויקירכען

נלב"ע תש"ח לפ"ק, מנוחתה כבוד בהר הזיתים על יד בעלה רבינו הגה"ק זיע"א, מול מקום המקדש תובב"א.

ת.ג.צ.ב.ה

שהשמחה במעונם

לידידנו נכדי רבינו זיע"א

הרה"ג ר' אהרן דוד קליין שליט"א
(חתן מוה"ר יעקב בינעטה ז"ל)

מפטרונ' ספר בראשית' העומד לצאת לאור עולם

הרב אלימלך טאובר שליט"א

הרב אלימלך טאובר שליט"א

מונטריאול - בארא פארק

לרגל שמחת הולדת הנין / הנכד / הבן למזל טוב
בשעט"מ

יה"ד שיזכו לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, אמן.

המברכים ומשתתפים בשמחתם

כ"א קוואי ה'ליון כא"י וכמו"ל

סדר אמירת תשליך

מנהג נייער הבגדים בשעת אמירת תשליך

ו. כתב המטה אפרים (סימן תקצ"ח סעיף ד') שמנער שולי הבגד בנהר, "והוא לרמז בעלמא ליתן לב להשליך החטאים ולחפש ולחקור דרכים מן היום ההוא והלאה, שיהיו בגדיו לבנים ונקיים מכל חטא" (כתב באליה רבה סימן תקצ"ו ס"ק ג' בשם קיצור של"ה דמה שנוהגים לנער הבגדים היא לנער קליפות הנאחזים כמו שנוהגים בקידוש הלבנה, ומהיר שחלילה לומר שהלך לנער העבירות מעליו ויש בזה חילול השם, ועיין בסידור רבי שבתי שינער בגד הציצית ודווקא במילת 'תשליך').

זמן אמירת תשליך

ז. אחר מנחה. כבר הבאנו מה שכתב הרמ"א שהמנהג לילך בראש השנה אחר תפילת מנחה קודם שקיעת החמה לומר 'תשליך' אצל הנהר, ואם משער בעצמו שאחר מנחה לא יהיה לו פנאי ילך קודם מנחה (עי' מט"א סי' תקצ"ח סעי' ז').

ח. שבת קודש. המנהג לילך ביום הראשון של ראש השנה לומר תשליך אצל הנהר, אך כשחל יום הראשון של ראש השנה בשבת מצינו אריכות בפוסקים מתי יאמרנו, ובס"ד נביא סדר המנהגים בזה, יש שנהגו לילך ביום השני של ראש השנה בנהר כיון שנמצא הנהר חוץ לעיר ומשום הוצאה שנושאים ספרים בשבת הולכים ביום השני (פרי מגדים שם א"א ס"ק ב'), ויש שכתבו שאפילו אם יש עירוב אומרים 'תשליך' ביום השני כשחל ראש השנה בשבת קודש וביום א', ואפילו אם יש עירוב כיון שעל דרך הסוד אין לאמרם בשבת (אלף המגן שם ס"ק י"א), ויש שכתבו שבכל אופן אומרים תשליך ביום הראשון אף כשחל בשבת (מטה אפרים שם, וש"ת תורה לשמה סימן קמ"ה).

ט. אחר השקיעה. כתב המטה אפרים (שם) שנוהגים לילך לנהר אף אם כבר שקעה החמה עד הלילה.

י. י"ג מדות. ובהרבה מקומות נוהגים לדחות אמירת 'תשליך' ליום שאומרים בסליחות י"ג מדות, כיון שהוא יום שנחנך בו בית המקדש הראשון והוא יום מסוגל לתשובה (דרך פיקודיך בהקדמה סימן ח').

מקום אמירת תשליך

א. כתב הרמ"א (סימן תקפ"ג סעיף ב') שהמנהג לילך אצל הנהר בראש השנה ולומר שם הפסוק 'ותשליך במצולות ים כל חטאתם', ואיתא בכתבים (פרי עץ חיים שער השופר פרק ה') דילך לנהר שנמצא מחוץ לעיר, וטוב שילך למקום שיש שם דגים חיים לסימן שלא תשלוט בנו עין הרע ונפרה ונרבה כדגים (מגן אברהם שם ס"ק ה' בשם מטה משה סימן תתכ"א).

ב. הטעם. והטעם שהולכים אצל הנהר משום דאיתא במדרש (תנחומא פר' וירא סימן כ"ב) שעבר אברהם אבינו עד צווארו במים כשהלך להקריב את יצחק על גבי המזבח ואמר הושיעה כי באו מים עד נפש, ואנו עושים זה זכר לעקידה (הובא במשנה ברורה שם ס"ק ס"ח). ועיין באלף המגן שם ס"ק ה' עוד טעם להמנהג שהולכים לומר תשליך אצל הנהר מפני שממליכים הקב"ה עלינו כדרך שממשיחים המלכים אצל הנהר, ומביא עוד טעם בזה שזה סימן הכנעה שאנו לפניו כמים הנשפכים).

ג. יראה הנהר מרחוק. ואם קשה לו לילך אצל הנהר ילך לבית גבוה שמשם רואה את הנהר ושם יאמר 'תשליך', וכמו שנהג מרן החתם סופר זיע"א שהיה עולה על גבי ההר ומשם היה רואה את הנהר (ספר תלמידו לקוטי חבר בן חיים חלק ג' בהקדמה "לאחר תפילת מנחה ביום הראשון עלה עם בני הישיבה אל הגן שהיה אחורי ביתו על הנהר ומשם נראה פני הנהר דאנ' ואמר שם סדר תשליך, אבל לא אמר כי אם הפסוקים מי קל כמוך"פ ולא שום תפילה אחר כך").

ד. בור בלא מים. ואם אין שם באר או נהר יכול לילך לבור שאין בו מים כלל ויאמר שם 'תשליך', וכן היה מנהג אנשי ירושלים (כפ החיים שם ס"ק ל' "ומנהג עיר קדשינו ירושלים ת"ו שאין מעיינות עושין תשליך על שפת הבור שהוא מקווה מים ולפעמים אף שאין שם מים בבורות שכבר נגמרו, מנהג חסידי בית קל יכב"ץ אשר בתוך העיר לעשות על שפת הבור אף על פי שאין בו מים, והוא כיון שאינו אלא לרמז בעלמא דעיקר כוונה היא אל ים העליון כנזכר").

ה. גיגית עם מים. ויש הנוהגים במקום שאין באר או נהר למלא גיגית במים, ויש המוסיפים שם דגים (עיין ספר אשרי האיש פרק י"ד אות י"ב).

לכל קוראינו שיחי' - א גוט געבענטישט יאר

כתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים טובים ולשלום. תחל שנה וברכותיה, ותהא השנה הבעל"ט שנת רחמים ורצון, גאולה וישועה, שנת הרמת קרן התורה ושנה שפועלת ישועות ברוחניות ובגשמיות. אמן.